

**Завдання II туру інтернет-олімпіади з історії
2016/2017 навчальний рік
8 клас**

Максимальна кількість балів – 105.

1. Робота з поняттями

Дайте визначення поняттям та застосуйте їх для пояснення явища (події, процесу).

- 1.1. «Експансія»
- 1.2. «Реформація»
- 1.3. «Юридика»
- 1.4. «Шляхта»
- 1.5. «Конкіста»

Всього 10 б (5*2б)

2. Визначте, чиї портрети зображені на світлинах. (5б) Про кого з них говорили історики? (5б) Одним реченням визначте їх місце в історії. (10б).

А)

Б)

В)

Г)

Д)

- 1) «Адмірал індійських вод»
- 2) «Пірат її Королівської Величності»
- 3) «Реформатор і диктатор в одній особі»
- 4) «Людина Всесвіту»
- 5) «Некоронований король України»

Всього – 20 балів

3. Робота з історичними джерелами.

3. 1. Визначте за документом подію (1б), її дату (1б), та історичне значення (3б).

«Протягом трьох місяців і 20 днів ми були абсолютно позбавлені свіжої їжі. Сухарі, якими ми харчувалися, являли собою не хліб, а пил, змішаний із черв'яками... Вода, яку ми змушені були пити, була гнилою і смерділа. Щоб не вмерти з голоду, ми їли шкіру, якою вкривали снасті, щоб дерево не перетирало канати... Часто ми харчувалися тирсою. Пацюки продавалися по півдуката за штуку, але навіть по такій ціні їх неможливо було знайти.»

3. 2. Подано фрагменти трьох польсько-литовських уній. Укажіть назви цих уній (за місцем і роком їх укладення) та їх наслідки. (Назва унії із датою – 2 бали, наслідки – 3 бали)

1. «...крім того, ми, Олександр, по-іншому Вітольд, за згодою найяснішого князя пана, короля польського Владислава, нашого найдорожчого брата, беремо до гербів і шляхетського звання Королівства Польського разом з усіма, які є їхніми нащадками, прийняли їх до братерських союзів...»

2. «...тоді пан Ягайло з усіма своїми братами, ще не хрещеними, родичами, шляхтою, підданими великими і малими, які живуть на його землі, католицьку віру святої римської церкви прийняти хоче, прагне і має бажання. [...] На завершення також названий князь Ягайло звелів свої землі — Литву і Русь — до корони Королівства Польського приєднати».

3. «...Корона і Велике князівство Литовське є неподільним тілом, а також нероздільним, а єдиною спільною Річчю Посполитою, яка з двох держав і народів один народ утворила і поєднала».

Всього – 20 балів

4. Робота з інформацією

Заволодіння Польщею майже всією Україною внаслідок Люблінської унії 1569 р. призвело до посилення феодально-кріпосницького та національного гноблення. Зросла панщина, запроваджувалися нові натуральні й грошові повинності.

Загострилася ситуація в Україні після Берестейської унії 1596 р. Офіційні кола польської держави рішуче відмовляли православній церкві в праві на існування.

Утворення Запорозької Січі та формування українського козацтва сприяло піднесенню національно-визвольного руху проти національно-релігійного гніту та кріпосницьких порядків. Утікачі, які ставали козаками і поповнювали запорозьке воїнство, поширювали на Січі антипольські та антикатолицькі настрої.

Перше велике козацьке повстання розпочалося в 1591 р. Воно охопило Поділля, Волинь і Київщину. Очолив повстання Криштоф Косинський, гетьман українського реєстрового козацтва. Польський король надав Косинському маєток за службу, але білоцерківський староста, син князя Острозького, Януш не допустив його до володіння цією землею. Це обурило Косинського. Зібравши загін козаків, він виступив проти панів. До нього приєдналися селяни-втікачі й городяни. Повстанці штурмом захопили замок Острозького і м. Білу Церкву, здобули гармати, легку зброю, військові припаси, гроші, спалили боргові документи. Козаки та їхні союзники зайняли Трипілля, Богуслав, Переяслав, Київський замок.

Наляканий розмахом повстання, польський король оголосив шляхетське рушення, у якому взяли участь магнати й феодали Київського, Волинського та Брацлавського воєводств. 23 січня 1593 р. польські війська й повстанці зустрілися під містечком П'яткою, що на Волині. Шляхетська армія була добре озброєною, основну її силу становила важка кіннота (заковані в лати гусари), угорська піхота та артилерія.

Люті морози завадили повстанцям отаборитися. Проте вони героїчно відбивали атаки польської кінноти. Тиждень тривала кривава битва, у якій загинуло понад 2 тис. повстанців. Великих втрат зазнала й польська шляхта. Унаслідок перемовин була підписана мирна угода, за якою козаки взяли на себе зобов'язання повного «послушення королю» та обіцяли відступити за порogi.

У травні 1593 р. двотисячний загін козаків на чолі з Косинським знову виступив із Запорозжся й оточив Черкаський замок старости і князя Олександра Вишневецького.

Становище обложених було дуже скрутним. Козаки обстрілювали місто із суші й Дніпра. Поява запорожців біля Черкас підняла селян на нове повстання проти панського гніту й закріпачення. Однак Вишневецький вдався до підступу та хитрощів. Він запросив гетьмана до себе на перемовини. А коли Косинський прибув до Черкас, його схопили та підступно вбили слуги Вишневецького. Козаки змушені були зняти облогу й відступити на Січ.

У 1594 р. козацько-селянські виступи набули нової сили. Повстанців очолив Северин Наливайко, уродженець міста Гусятин (нині Тернопільської обл.).

До організації повстання його підштовхнула сімейна біда й образа. За наказом брацлавського старости А. Калиновського в Наливайка відібрали землю, а батька закатували. Северин залишив службу і створив озброєний загін. На допомогу йому прийшли запорожці разом із гетьманом реєстровців Г. Лободою.

У жовтні 1594 р. визвольний рух уже охопив усю Брацлавщину, Київщину та Волинь. Козацько-селянське військо, яке налічувало 12 тис. чоловік, здобуло Гусятин, Бар, Канів, Луцьк та інші міста. Згодом повстанський рух поширився на Білорусь. Боротьба під проводом Наливайка значно відрізнялася від попередніх повстань не тільки масштабами, а й соціальною основою. Сучасники підкреслювали: «Злучилося з ними (повстанцями.) ... багато шляхти зубожілої чи вигнаної, або на кару смерті скараної, або помсти спраглої. Маса хлопства збіглася до них».

Польський король знову оголосив посполите рушення. Перед значно більшою силою шляхетського війська козацькі загони змушені були відступати. Щоб урятувати жінок, дітей і старих, які знаходилися в козацькому таборі, Наливайко вирішив вийти на Лівобережжя й шукати захисту на території Московської держави. Але під Лубнами польська кіннота відрізала повстанцям шлях до відступу. Оточені з урочищі Солониця, козаки й селяни приготувалися до оборони. Повстанці обставили свій табір возами в чотири ряди, побудували вал, викопали рів, на висотах поставили гармати. Кілька разів поляки безуспішно штурмували козацькі укріплення. Уночі повстанці робили сміливі вилазки й завдавали польському війську великих втрат. Облога табору тривала два тижні (травень — червень 1596 р.). Становище і козаків, і шляхти було надзвичайно тяжким. Не вистачало їжі, фуражу, води.

Згодом поляки запропонували перемовини й пообіцяли повсталим амністію. У козацькому таборі почався розкол. Козаки схопити й стратили гетьмана Лободу за спроби порозуміння з ворогом. Але й прихильники Лободи не залишилися в боргу: вони підступно захопили поранених С. Наливайка й М. Шаулу й видали їх шляхті.

Проте це не врятувало повстанців. Польські шляхтичі не дотримали свого лицарського слова і стратили більшість учасників повстання. У вересні 1596 р. Сигізмунд III видав універсал, за яким козаки-нереєстровці оголошувалися поза законом.

Наливайка та ще шістьох керівників повстання було відправлено до Варшави і після жорстоких тортур убито.

Козацько-селянські повстання завершили перше сторіччя історії козаччини. Вони виявили значну неорганізованість і внутрішню роз'єднаність козацтва. Ці чинники стали фатальними й зумовили поразку повстанців. З іншого боку, народні виступи наприкінці XVI ст. засвідчили можливість успішних спільних дій козаків, селян, міщан, дрібної шляхти, серед яких козацтво поступово перетворювалося на провідну силу соціального та національно-визвольного руху. У жорстоких битвах зростала національна свідомість українського народу, гартувалася його воля, набувався досвід боротьби.

Подайте одержану інформацію у вигляді:

4.1 тез;

4.2 розгорнутого плану;

4.3 схеми;

4.4 таблиці

Всього 40 балів (4*10б)

5. Колонізаційні процеси були важливою складовою розвитку людської цивілізації. Порівняйте відомі в історії колонізаційні рухи: грецьку колонізацію басейнів Середземного, Чорного та Азовського морів, колонізацію Дикого поля і європейську колонізацію Нового світу. Зробіть аргументовані висновки.

Укладаючи порівняння, візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії:

• знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: історичної хронології, термінології, історичної персоналістики, історичної географії та історичного джерелознавства – 5 балів;

• з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – від 0 до 3 балів (тут і далі – 0 балів – не виконано; 1–2 бали – виконано частково; 3 бали – виконано повністю);

• логічність та послідовність викладу матеріалу – від 0 до 3 балів;

• наявність висновків – від 0 до 3 балів;

• дотримання вимог сучасної української мови – 1 бал.

Всього 15 балів